

Posudek oponenta bakalářské práce Jana Rybáře

Kvalita života dětí nezaměstnaných rodičů

FHS UK červen 2008

Bakalářská práce studenta Jana Rybáře umožňuje vhled do života skupiny dětí, jejichž společným údělem je nezaměstnanost jejich jednoho nebo obou rodičů, tedy dětí, na něž padá tíže problému rodičů a nesou z toho nezaviněně důsledky. Zvolené téma práce je nepochybně aktuální a autor v ní nezapřel své altruistické cítění. Myšlenka podívat se na vzniklé důsledky nezaměstnanosti z hlediska mnohostranného a proměnlivého aspektu kvality života, který odráží hodnotový systém jedinců, je zajímavá a originální.

Struktura diplomky je standardní: 32 stran teoretického zpracování témat Kvalita života, Nezaměstnanosti a Rodiny, její funkce a variace výchovných postupů. Výzkumná část v rozsahu 20 stran zahrnuje stanovení čtyř hypotéz, které chce autor prakticky ověřit, popis metod, výzkumem zjištěný a vlastními slovy interpretovaný materiál a vyhodnocení výsledků z kvantitativního i z kvalitativního hlediska. Použitá literatura obsahuje třicet titulů.

Hodnocení teoretické části: Hlavní výtka se vztahuje ke způsobu citování. Nakonec čtenář pochopil, jak je myšlen způsob citování, ale každopádně to není standardní způsob. Uvádění autorů v závorkách vzbuzuje dojem, že autor bakalářky jejich díla četl a cituje je. Jde ale vesměs o sekundární citace, které jsou jen nenápadně kdesi dále v odstavci označené indexovým číslem, a pak v poznámce pod čarou je zdrojová literatura. V poznámce pod čarou jsou ale zdroje uvedeny jen v lepším případě, v ostatních horších případech ani ty uvedeny nejsou, anebo jsou uvedeny špatně. Odstavce 1.2, 1.3 nebo 2.3.4 nemají literární zdroje uvedeny vůbec. V seznamu literatury není uveden autor Barety: lze uvěřit, že knihu zabývající se nezaměstnaností napsal už v roce 1678? (viz str. 9). Jinde zase Buchtová je citována z knih z roku 1992 a 2000, ačkoliv v literatuře jsou uvedeny její knihy z roku 2002 a 2004. Nebo Křivohlavý 1986, který v literatuře s tímto letopočtem uveden není. Citovaná kniha Mareše se v textu jmenuje Sociologie nerovnosti a chudoby, zatímco v seznamu literatury je to jen Sociologie chudoby. Zarazilo a zamrzelo mně, že ani Giddensova Sociologie, kterou autor jistě zná, není zde jako zdrojová kniha, ale citace z ní je také jen převzatá.

V textu se dvakrát vyskytuje (str. 3 a 36) ne příliš jasné, a dále neupřesněné sdělení, že hlavními aspekty kvality života jsou kromě somatických, emočních, kognitivních a sociálních také *behaviorální*. Slovo behaviorální se mi zdá na tomto místě v jistém smyslu nadbytečné. Má snad lidská bytost behaviorální potřeby?

Hodnocení praktické části: Práce s osmi respondenty vyžaduje kvalitativní zkoumání, což je v této práci správný přístup. Naproti tomu ona použitá malá kvantitativní sonda zde na místě není a celou věc spíše komplikuje. Údaje by se daly jistě zjistit v rámci kvalitativního testu. Z provedeného kvantitativního šetření autor chtěl získat výsledky, které by rád zobecnil jako platné pro zkoumanou

skupinu. Jde ale pouze o 40 odpovědí osmi respondentů! Takovýto vzorek, i kdyby každý vypovídal maximálně promyšleně a přesvědčeně, nikdy nepřinese zobecnitelný výsledek, ten vždy bude příliš ovlivněn individuálností odpovědí.

V rozhovorech se autor mohl odvážit větší zvědavosti. Například (alespoň zběžně a obecně) se mohl pít po tom, jaká je výše podpory v nezaměstnanosti, v porovnání s platem v době, kdy byl rodič zaměstnán, eventuálně v porovnání s aktuálními čísly minimálních či průměrných platů nebo životního minima na osobu či na čtyřčlennou rodinu. Neboť materiální dostatek či nedostatek je vždy relativní a odpověď respondenta „*Snažím se šetřit*“ toho o finanční deprivaci moc neříká. Tyto informace by také jistě lépe vysvětlily, proč se na škále potřeb podle důležitosti objevují materiální potřeby (jídlo a oblečení) až na samém konci.

Autor se v zájmu zjednodušení rozhodl, že některé otázky dětem nedá (například otázku po kvalitě života), aby se nestalo, že děti nebudou významu rozumět. Nedocení ale, že právě odpovědi zkoumaných dětí, jejichž věk se pohyboval okolo 13 -16 let, mohly být podnětné, neboť právě zájem pubertálních dětí o existenciální otázky bývá myšlenkově bohatý a samostatný.

Stejně tak hodnotím jako chybu eliminovat některé dotazy z použité škály Svatoše a Švancarové, na základě čehož různé kategorie potřeb zahrnul autor pod jednu položku. Např. starat se o zvíře je přece zcela něco jiného než starat se o nemocného a handicapovaného člověka. Nesouhlasím s autorovou úvahou o tom, že potřeba pečování o zvíře je kompatibilní a zástupná s potřebou péče a starosti o nemocné. Zatímco dítě ve zkoumaném věku ve vztahu ke zvířeti hledá přátelství, eventuálně jde o předstupeň partnerství, péče o slabého a nemocného supluje spíše pocit lítosti či dluhu. Chybné je též slučovat somatické potřeby *uplatnění síly a překonání bolesti* s potřebou *být zabezpečen medikamenty a zdravou výživou*. Snaha o zjednodušení dotazu se obrátila proti autorovi a dotaz se stal pro děti nesrozumitelným.

Sympatické je, že autor nepředstírá velké objevy. Naznačuje, že nijaký výsledek je dán nepochopením otázky, a nestydí se přiznat, že malý vzorek respondentů je základní chybou tohoto zkoumání.

V práci je dost chyb typu překlepů, které by odpadly po přečtení si díla po sobě. Uvození číslovaných odstavců se dělá pomocí latinské předložky Ad (k), nikoliv slabikou Od (str. 6, 26, 37). Podoba slova *hendicep* není přepsáno podle pravidel českého pravopisu. Uspěchanost a nechut' jít více do hloubky prolíná celým dílem, zvláště pak v průzkumu a jeho vyhodnocení. I když z formálního hlediska je práce kompaktní, má hlavu i patu, čtenář se z ní moc nového nedozví.

Práci doporučuji k obhajobě a navrhuji ohodnotit ji známkou dvě v pásmu 26 – 28 bodů.

Eliška Pincová